

Nr 216.

Godkänd av första kammaren den 24 maj 1919.

Godkänd av andra kammaren den 24 maj 1919.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 100 och memorial nr 143.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlätna propositionen, nr 2, med förslag till tilläggsstat för år 1919 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på proposition angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1919 åt befattningshavarna i statens tjänst, för ändamålet såsom förslagsanslag beräkna

under andra huvudtiteln (punkt 18)	kronor	3,700,000
» tredje » (» 17)	»	500,000
» fjärde » (» 26)	»	29,800,000
» femte » (» 23)	»	19,800,000
» sjätte » (» 23)	»	10,000,000
» sjunde » (» 31)	»	11,300,000
» åttonde » (» 72)	»	11,400,000
» nionde » (» 58)	»	2,500,000

Sedermåra har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 14 mars 1919 avläten proposition (nr 225), under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

1) att godkänna propositionen bifogade, nedan intagna förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst;

2) att i avseende å dyrtidstillägget och dyrtidshjälpen för år 1919 *dels* medgiva, att till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, postsparbanken, flottans pensionskassa samt folkskollärarnas pensionsinrättning dyrtidstillägg och dyrtidshjälp må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i öfrigt bestridas;

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare vid nedannämnda verk och institutioner å tilläggsstat för år 1919 anvisa

under sjätte huvudtiteln:

för försäkringsinspektionen ett reservationsanslag å kronor 34,900,
att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå;
för statens biografbyrå ett reservationsanslag å kronor 16,900,
att av avgifter för granskning av biografbilder direkt utgå;

under sjunde huvudtiteln:

för mynt- och justeringsverket ett reservationsanslag å kronor 62,200,
att av inkomst av myntning och justering direkt utgå;
för patent- och registreringsverket ett reservationsanslag å kronor 313,200,
att av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel direkt utgå; samt
för bankinspektionen ett reservationsanslag å kronor 22,900,
att av bidrag till bankinspektionen direkt utgå;
dels ock till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare vid verk och institutioner, som icke här ovan särskilt angivits, å tilläggsstat för år 1919 såsom förslagsanslag anvisa

under andra huvudtiteln	kronor	3,595,000
» tredje	»	»	528,000
» fjärde	»	»	28,400,000
» femte	»	»	18,695,000
» sjätte	»	»	10,250,000
» sjunde	»	»	11,250,000
» åttonde	»	»	11,770,000
» nionde	»	»	2,582,000
samt			

3) att i avseende å dyrtidstillägget och dyrtidshjälpen för år 1920 dels till bestridande av kostnaderna för dylika förmåner åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl. vid sidan av huvudtitlarna såsom avsättning å 1920 års riksstat anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 116,000,000,

dels ock förklara, att under år 1920 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka för sagda år kostnaderna för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst skola bestridas, härför erforderliga belopp skola utgå

beträffande befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, postsparbanken, flottans pensionskassa, folkskollärarnas pensionsinrättning, försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, patent- och registreringsverket samt bankinspektionen av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, samt

beträffande befattningshavare vid övriga verk och institutioner av de medel, vilka för beredande av dyrtidstillägg och dyrtidshjälp under år 1920 kunna varda å riksstaten för sagda år särskilt avsatta.

Det propositionen bilagda förslaget till kungörelse är av följande lydelse:

»Förslag

till

kungörelse

med allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst.

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, där ej i samband med reglering av avlöningsförmåner annorlunda må varda bestämt, med nedan i denna författning angivna begränsningar och undantag uppbära dyrtidstillägg å följande i avlöningen ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

lön och lönetillägg;
 tjänstgöringspenningar;
 ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
 arvode;
 ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;
 ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;
 inkvarterings- och servisbidrag;
 dagavlönning och dagavlönningstillägg vid armén och marinen samt
 portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre
 per dag;
 krigslön;
 docentstipendium vid statens högskolor;
 extra lönetillägg;
 provisoriskt avlöningstillägg;
 tillfällig löneförbättring;
 tillfälligt lönetillägg;
 häradskrivares och landsfiskals förvaltningsbidrag; samt
 uppboråsprovision vid telegrafverket, beräknad efter den för näst-
 föregående år utgående provisionen, dock högst å så stort belopp, som
 svarar mot de tjänstgöringspenningar, vederbörande tjänsteman skolat
 uppbara, om han i enlighet med härför i gällande avlöningsreglemente
 givna bestämmelser hänförts till den mot hans lön svarande avlönings-
 klassen i avlöningsskalan för icke provisionsavlönade tjänstemän, samt
 lägst å stadgat minimibelopp av uppboråsprovision.

Mom. 2. Åtnjuter befattningshavare, som i mom. 1 omförmäles,
 i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande bekläd-
 nadsersättning eller annan kontant ersättning, må jämväl å sådan er-
 sättning dyrtidstillägg utgå, om och i den mån myndigheten, med
 hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av
 stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen,
 prövar sådant av omständigheterna påkallat.

§ 2.

Dyrtidstillägget utgår, i enlighet med vad i § 3 närmare stadgas,
 i visst förhållande till ett grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställles.

Grundtalet bestämmes sålunda, att sedan, med ledning av genom
 socialstyrelsens försorg verkställda beräkningar rörande den efter in-
 gången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader,
 av Kungl. Maj:t fastställts det tal, som skall anses motsvara levnads-
 kostnadsökningen, nämnda tal minskas med en femtedel därav, varefter

i förekommande fall det då erhållna talet jämnas, därest det med högst $2\frac{1}{2}$ understiger närmast högre 5-tal, till sagda 5-tal men eljest till närmast lägre 5-tal.

Allt efter som inträffade förändringar i levnadskostnadernas allmänna läge därtill giva anledning, fastställer Kungl. Maj:t, med ledning av de av socialstyrelsen senast verkställda beräkningar rörande ökningen i levnadskostnader, nytt grundtal att äga tillämpning från och med det kvartal, under vilket Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till det kvartal, under vilket Kungl. Maj:t må komma att på grund av ånyo inträdd förändring fastställa annat grundtal.

Närmare föreskrifter angående de beräkningar rörande ökningen av levnadskostnader, som skola av socialstyrelsen verkställas, meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 3.

Dyrtidstillägget utgår å avlöningsförmåner, som icke överstiga 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiga avlöningsförmånerna 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts samt för den del, som överstiger 100 kronor men icke 600 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar fyra tiondedelar av grundtalet. Å del, som överstiger 600 kronor för månad, utgår icke dyrtidstillägg.

§ 4.

Dyrtidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att dels dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universitetet, de allmänna läroverken och navigationsskolorna beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningssenligt uppgå, utan avseende därå att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, dels ock till förste notarie i domsaga, vikarie för förste notarie och den, som förordnats att förvalta häradshövdingämbete, dyrtidstillägg bestrides av statsmedel även å den del av utgående arvode, som gottgöres statsverket genom avdrag å häradshövdingens avlöningsmedel.

Om häradshövdingens avlöningsförmåner av de i § 1 mom. 1 angivna slag icke uppgå till det belopp, varå dyrtidstillägg högst må

beräknas, likställes med avseende å dyrtidstillägg så stor del av hans övriga inkomster i tjänsten, som motsvarar skillnaden, med berörda slags avlöningsförmåner, och äger han att jämväl därå uppbära dyrtidstillägg av statsmedel.

Dyrtidstillägg beräknas även å författningsenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattningshavare vid allmänt läroverk och vid högre lärarinneseminariet åtnjuta dock icke dyrtidstillägg å hyresersättning.

§ 5.

Befattningshavare, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom eller som åtnjuter ferier, semester eller därmed jämförlig tjänstledighet, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. För den, som har tjänstledighet av annan anledning, minskas dyrtidstillägget i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest befattningshavaren icke åtnjuter dylik ledighet.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas dyrtidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till innehavare av sådan befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, skall den myndighet, som äger bestämma avlöningen, lämna dyrtidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnads-kostnader beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat, därvid de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning med iakttagande tillika, att till sådana icke ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, dyrtidstillägg må utgå med högst hälften av vad dyrtidstillägg å dem tilldelade belopp enligt berörda bestämmelser skolat utgöra.

§ 8.

Dyrtidshjälp, beräknad dels för befattningshavares hustru, om han vid årets ingång var gift, dels för husföreståndarinna, vid samma tidpunkt anställd hos befattningshavare, som var änkling, änka eller fränskild och underhöll barn under 15 års ålder, och dels för barn under 15 års ålder, vilka befattningshavare vid samma tidpunkt underhöll, utgår, med här nedan angivna undantag och förbehåll,

till befattningshavare i statens tjänst, som vid årets ingång innehade *ordinarie* anställning, samt

till sådana i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som vid årets ingång innehade anställning med en daglig arbetstid, i medeltal — oavsett ferier, semester och därmed jämförlig ledighet — icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig statsinstitution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Dyrtidshjälp för barn, vars föräldrar vid nämnda tidpunkt båda innehade anställning som nu är sagd, utgår endast till fadern, eller, om föräldrarna icke sammanleva, till den av dem, som har vårdnaden om barnet. För hustru, som själv åtnjuter dyrtidstillägg såsom befattningshavare, samt för husföreståndarinna eller barn, som själv åtnjuter dyrtidstillägg såsom befattningshavare eller pensionär, utgår icke dyrtidshjälp.

Dyrtidshjälp får tillgodonjutas för samma tid, för vilken rätt till dyrtidstillägg äger rum, dock att för tid, under vilken befattningshavare på grund av inkallelse till militär tjänstgöring är förhindrad uppehålla befattningen, dyrtidshjälp utgår, även om dyrtidstillägg därunder icke må uppbäras.

§ 9.

Dyrtidshjälpen utgår, för år räknat, så länge det i § 2 omnämnda grundtal överstiger 125, med följande belopp, nämligen:

då det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under närmast föregående år haft att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt (äkta makars taxeringar sammanräknade), utgör

högst 1,000 kronor: med 225 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 112 kronor 50 öre för varje barn;

från 1,000 till och med 2,000 kronor: med 180 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 90 kronor för varje barn;

från 2,000 till och med 3,000 kronor: med 135 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 67 kronor 50 öre för varje barn; samt

från 3,000 till och med 6,000 kronor: med 90 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 45 kronor för varje barn.

Befattningshavare, som under närmast föregående år enligt nämnda förordning haft att erlægga skatt för beräknat belopp av mera än 6,000 kronor (äkta makars taxeringar sammanräknade), äger icke tillgodonjuta dyrtidshjälp.

Nedgår grundtalet till 125 men icke till 50, skall dyrtidshjälp utgå

vid ett grundtal av 125 intill 100 med tre fjärdedelar,

» » » » 100 » 75 » hälften samt

» » » » 75 » 50 » en fjärdedel,

allt av ovan angivna belopp.

Nedgår grundtalet till 50 eller därunder, skall dyrtidshjälp icke utgå.

Nytt grundtal äger tillämpning från och med det kvartal, under vilket Kungl. Maj:ts beslut därom kungjorts, till det kvartal, under vilket Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 10.

För befattningshavare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, beräknas dyrtidstillägget å de sammanlagda avlöningsförmånerna och utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken han först blivit befordrad. Dyrtidshjälp utgår endast för en av befattningarna, nämligen den, vid vilken dyrtidstillägget utbetalas.

Sammanlagda beloppet av dyrtidstillägg och dyrtidshjälp enligt denna kungörelse må icke i något fall överstiga det belopp, vartill dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst högst får uppgå.

§ 11.

Mom. 1. Från åtnjutande av såväl dyrtidstillägg som dyrtidshjälp undantagas:

1:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag; samt

2:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk.

Mom. 2. Avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet medför icke rätt till dyrtidstillägg eller dyrtidshjälp enligt denna kungörelse.

§ 12.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas dyrtidstillägg och dyrtidshjälp efter de grunder, som i denna kungörelse äro fastställda; dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp bestrides av vederbörande kommun.

§ 13.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till dyrtidstillägg och dyrtidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning samt indelt manskap vid krigsmakten.

§ 14.

Om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg och dyrtidshjälp till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 15.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 16.

Dyrtidstillägget utbetalas månadsvis och dyrtidshjälpen kvartalsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1920; dock att enligt de i kungörelsen meddelade bestämmelser dyrtidstillägg och dyrtidshjälp skola utgå även för den del av år 1919, som förflutit innan kungörelsens ikraftträdande, varjämte skall iakttagas, att för de två första kvartalen av samma år det i § 2 omförmälda grundtal skall vara 135.

I anledning av förevarande proposition, utom i vad densamma angår befattningshavare, dels tillhörande jordbruksdepartementet, dels ock vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning, får riksdagen anföra följande:

Det i Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition tillämpade systemet för bestämmandet av dyrtidstillägg till statens befattningshavare (det s. k. glidande systemet), enligt vilket tillägget periodvis och automatiskt regleras efter levnadskostnadernas växlingar, innebär enligt riksdagens uppfattning ett avgjort företräde framför det system med för varje särskilt år bestämda fasta tillägg, som hittills tillämpats i avseende å krigstidstilläggen till statstjänarna. Riksdagen har ock utan tvekan anslutit sig till berörda grundsatser för dyrtidstilläggets bestämmande, varvid riksdagen emellertid, i anslutning till vad departementschefen i ämnet anför, velat framhålla nödvändigheten av att en noggrann undersökning vidtages rörande de åtgärder, som böra träffas för ernående av i möjligaste mån korrekta beräkningar rörande prisnivåns förändringar.

I det sakkunnigebetänkande, som legat till grund för Eders Kungl. Maj:ts förslag och i vilket även framlagts ett alternativt förslag med fasta tillägg, har i alternativet med glidande skala icke upptagits något särskilt dyrtidsbidrag till familjeförsörjare. Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skall däremot utgå en särskild dyrtidshjälp, anordnad i anslutning till den krigstidshjälp, som förut utgått, dock med tillämpning även här av glidande skala.

Mot anordningen med familjeförsörjningsbidrag kunna emellertid åtskilliga erinringar framställas. Berörda sakkunniga hava sålunda framhållit, hurusom den lönefyllnad, som av dyrtiden betingas, lika väl som själva lönen är en gottgörelse för utfört arbete och så vitt möjligt icke bör till någon del hava karaktären av understöd. De sakkunniga påpeka vidare, hurusom ett ytterligare fastslående av familjebidragen utgör en svårighet vid genomförande av framtida löneregleringar. Åtskilliga andra olägenheter äro emellertid även för-

bundna med en dyrtidshjälp. Detta sammanhänger bland annat därmed, att en dylik hjälp måste — såvida ej synnerliga svårigheter skola uppstå i tillämpningen — knytas till familjeförhållandena vid en viss tidpunkt av året och att hänsyn därför icke kan tagas till senare inträffade förändringar. Även i andra avseenden måste ett schablonmässigt förfarande tillämpas, vilket kommer att medföra stora ojämnheter mellan olika befattningshavare och olika personalgrupper. Genom att dyrtidshjälpen, såsom hittills ansetts vara nödvändigt och som även efter Éders Kungl. Maj:ts förslag skulle bli fallet, grundats på taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilken hänför sig till inkomstförhållandena två år före den tid, varunder familjebidraget får uppbäras, kommer bidraget ej heller alltid att träffa det verkligen föreliggande behovet vid den tidpunkt, då det utgår.

Systemet med familjeförsörjningsbidrag är alltså förenat med betydande olägenheter och brister.

För befattningshavare med låga inkomster och barnrika familjer innebär emellertid givetvis dyrtidshjälpssystemet fördelar. Men dessa kunna lätt överskattas. Även de lägst avlönade tjänstemännen hava nämligen i allmänhet numera kommit upp på en sådan lönenivå, att det torde bli jämförelsevis sällan, som dyrtidshjälp skulle komma att utgå med de högsta föreslagna beloppen. Än mer bleve detta fallet beträffande den dyrtidshjälp, som eventuellt skulle utgå under år 1920, då till grund för beräkningen av familjebidragen detta år komme att läggas 1918 års inkomster, vilka till följd av sistnämnda år uppburna krigstidstillägg och krigstidshjälp i allmänhet torde komma att nå betydligt över den fasta avlöningen.

Vid övervägande av nu nämnda, på frågan inverkan omständigheter har riksdagen vunnit den uppfattningen, att systemet med familjeförsörjningsbidrag icke bör bibehållas. Det föreligger så mycket större skäl att omedelbart övergiva detta system som, därest dyrtidshjälpen slopas, dyrtidstillägget nu kan tillmätas efter sådan måttstock, att i det samma kan rymmas jämväl viss ersättning för dyrtidshjälpen. Det bör ock beaktas, att en som det vill synas tämligen enig stämning bland befattningshavarna råder för övergång till glidande skala för dyrtidstillägget, utan förening med dyrtidshjälp.

Då riksdagen alltså ansett att familjeförsörjningsbidrag ej längre bör beviljas, har riksdagen likväl av finansiella skäl icke ansett sig kunna oförändrat biträda det av de sakkunniga framlagda förslaget till dyrtidstillägg vid systemet med glidande skala. Såsom framgår av propositionen, ligger nämligen de sakkunnigas förslag i kostnadshänseende

något över Eders Kungl. Maj:ts förslag. Enligt riksdagens vederbörande utskott från finansdepartementet tillhandakomna upplysningar hava inom departementet numera företagna kontrollräkningar vidare givit vid handen, att kostnaden för de sakkunnigas förslag torde komma att med ett belopp av omkring 10 miljoner kronor överskrida de ursprungliga beräkningarna för detta förslag. Chefen för finansdepartementet har i statsrådsprotokollet framhållit, att det för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp till statens nuvarande och förutvarande befattningshavare m. fl. av Eders Kungl. Maj:ts sammanlagt beräknade beloppet, omkring 225,000,000 kronor, är så högt, att för dess täckande lärer bliva nödvändigt att anlita kassafonden i en omfattning, som icke medger någon som helst ytterligare utsträckning. Departementschefen har vidare angivit det vara av omständigheterna oundgängligen betingat att vid bestämmandet av grunderna för dyrtidsbidrag åt statens befattningshavare och pensionärer under innevarande år noga aktgiva på, att kostnaderna komma att hålla sig inom ovan angivna belopp, vilket syntes departementschefen markera gränsen för statens förmåga att för närvarande ekonomiskt komma sina befattningshavare och pensionärer till hjälp i dyrtidens svårigheter.

Efter övervägande av olika möjligheter för erhållande av en lösning, vilken, samtidigt som den medför nödig besparing, tillräckligt tillgodoser särskilt de lägst avlönade befattningshavarna, har riksdagen funnit sig böra besluta, att grundtalet beräknas efter åtta niondelar av talet för kostnadsökningen samt att för avlöningsbelopp mellan 100 och 600 kronor för månad procenttalet för tillägget bestämmes till en tredjedel av grundtalet. Av praktiska skäl synes emellertid grundtalet alltid böra jämkas så, att det utgår med en siffra, som är jämnt delbar med 3, varigenom helt procenttal för det reducerade tillägget erhålles. Med en dyrtidsindex av 167 blir sålunda grundtalet 147 samt det reducerade procenttalet för avlöningsbelopp över 100 kronor i månaden 49. Ett på sådant sätt avvägt grundtal har även den fördelen, att det smidigare anpassar sig efter prisnivåns ändringar, än fallet skulle bliva enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag, utan att dock grundtalet behöver ändras vid varje mindre växling i prisnivån.

Nedan införda jämförelsetabell utvisar, huru dyrtidsbidraget efter nu angivna beräkning ställer sig för olika löneklasser.

Dyrtidsbidrag åt befattningshavare under helt år

(under förutsättning av oförändrat grundtal).

Fast årlig lön	Faktiska dyrtidsbidrag under år 1918	Sakkunnigas förslag alt. I (glidande skala)	Kungl. Maj:ts förslag	Riksdagens beslut
1,000 kr. ogift	1,073.33	1,500.—	1,350.—	1,470.—
» » gift	1,298.33	—	1,575.—	—
» » » med 3 barn	1,638.83	—	1,912.50	—
1,500 » ogift	1,371.—	1,980.—	1,782.—	1,911.—
» » gift	1,551.—	—	1,962.—	—
» » » med 3 barn	1,821.—	—	2,232.—	—
2,000 » ogift	1,549.—	2,280.—	2,052.—	2,156.—
» » gift	1,729.—	—	2,232.—	—
» » » med 3 barn	1,999.—	—	2,502.—	—
3,000 » ogift	2,049.—	2,880.—	2,592.—	2,646.—
» » gift	2,184.—	—	2,727.—	—
» » » med 3 barn	2,386.50	—	2,929.50	—
4,000 » ogift	2,549.—	3,480.—	3,132.—	3,136.—
» » gift	2,639.—	—	3,222.—	—
» » » med 3 barn	2,774.—	—	3,357.—	—
5,000 » ogift	3,019.50	4,080.—	3,672.—	3,626.—
» » gift	3,049.50	—	3,762.—	—
» » » med 3 barn	3,094.50	—	3,897.—	—
6,000 » ogift	3,019.50	4,680.—	4,212.—	4,116.—
» » gift	3,049.50	—	4,302.—	—
» » » med 3 barn	3,094.50	—	4,437.—	—
7,000 »	3,019.50	5,040.—	4,752.—	4,606.—
7,200 » och därutöver	3,019.50	5,040.—	4,860.—	4,704.—

Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skola de bestämmelser rörande dyrtidsbidrag till statstjänarna, som beslutas av innevarande års riksdag, gälla intill utgången av juni månad 1920. Då en sådan anordning

synes medföra åtskilliga fördelar, har riksdagen icke haft något att erinra mot förslaget i denna del.

Vidkommande detaljbestämmelserna i förslaget till kungörelse i ämnet har riksdagen haft att erinra följande.

§ 1.

I en inom riksdagen väckt motion har föreslagits, att krigstidstillägg jämväl må utgå å uppmuntringspenningar till å gammal stat kvarstående lotsar. Då dessa uppmuntringspenningar äro en arvode närstående avlöningsförmån och utgå efter grunder, som riksdagen prövat i samband med den år 1914 antagna staten för lotsverket, och då den omständigheten, att avlöningsförmånen i fråga uppbäres å gammal stat, i och för sig icke utgör anledning till att densamma icke skulle medföra rätt till dyrtidstillägg, har riksdagen ansett sig böra medgiva att jämväl uppmuntringspenningar till sagda personal uppföras under mom. 1 av § 1.

I mom. 2 stadgas, att därest befattningshavare, varom i mom. 1 är fråga, i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande åtnjuter beklädnadsersättning eller annan kontant ersättning, dyrtidstillägg må utgå jämväl å sådan ersättning, om och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant av omständigheterna påkallat. På förekommen anledning har riksdagen funnit sig böra framhålla, att till »annan kontant ersättning» icke allenast bör hänföras ersättning för särskilt arbete i tjänsten utan exempelvis även sådan ersättning, som enligt av fångvårdsstyrelsen närmare meddelade föreskrifter tillkommer befattningshavare vid fångvårdsstaten i stället för bostad och bränsle in natura. Att på grund av skedd höjning av dylik ersättning göra avdrag på det dyrtidstillägg, som skall utgå på de under mom. 1 upptagna kontanta avlöningsförmånerna, synes emellertid ej heller böra ske.

§ 2.

Utöver den ändring av denna paragraf, som betingas av de ändrade grunderna för bestämmandet av grundtalet, har riksdagen funnit sig böra företaga en jämkning i avseende å tidpunkten för tillämpningen av nytt grundtal.

I tredje stycket av förevarande paragraf stadgas, att nytt grundtal skall äga tillämpning från och med det kvartal, under vilket Eders Kungl. Maj:ts beslut i ämnet kungjorts. Enligt sakkunnigas förslag i motsvarande del skall det nya grundtalet tillämpas från och med den månad, under vilken beslutet kungjorts. Jämväl de sakkunniga avse emellertid, att förändring i grundtalet skall ske endast för varje kvartal, då nämligen socialstyrelsens dyrtidsindex, som skulle vara bestämmande för fixeringen av prisnivån, avse helt kvartal. Med den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna avfattningen av bestämmelsen i fråga kunna svårigheter inträda, för det fall att grundtalet icke hinner fastställas och nödiga hjälptabeller upprättas förrän i slutet av första månaden av kvartalet eller — och än mer — om detta först kan ske i början av andra månaden i kvartalet. De olägenheter, som beträffande utanordnandet av tillägget för första månaden härav skulle följa, undvikas däremot, om man följer de sakkunnigas förslag.

§ 3.

I denna paragraf erfordras allenast ändring på grund av att det reducerade procenttalet för dyrtidstillägget enligt ovan angivna beräkningsgrund skall motsvara en tredjedel av grundtalet.

§ 4.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag må dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universiteten, de allmänna läroverken och navigationsskolorna beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningsenligt uppgå, utan avseende därå att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel. I en inom riksdagen väckt motion har föreslagits att enahanda bestämmelser skulle meddelas jämväl beträffande befattningshavare vid musikaliska akademien, detta av den anledning att akademien måst för förstärkande av lärarkrafterna under senare år tillskjuta egna medel utöver det till arvoden åt biträdande lärare å stat uppförda anslagsbeloppet. Grunderna för arvodena till de biträdande lärarna vid musikaliska akademien hava så till vida varit föremål för riksdagens prövning som, då anslaget i fråga av 1908 års riksdag beviljades, arvodet beräknades skola utgå med lägst 150 kronor om året för undervisningstimme i veckan. Lönerna till de ordinarie lärarna beräknades samtidigt efter 175 kronor för timme. Det synes riksdagen vara

billigt, att ifrågavarande biträdande lärare erhålla dyrtidstillägg jämväl å den del av arvudet, som tillskjutits av akademien, i den mån nämligen dylika lärares sammanlagda arvode icke överstiger 175 kronor för år och undervisningstimme.

§§ 8, 9.

Dessa paragrafer i Eders Kungl. Maj:ts förslag utgå helt vid dyrtidshjälpens bortfallande.

§ 10.

De i förevarande paragraf intagna bestämmelser, vilka hänföra sig till dyrtidshjälpen, böra uteslutas. Att befattningshavare, som uppbär avlöning å mer än en tjänst, icke må åtnjuta dyrtidstillägg till högre belopp än som i § 3 angivits är självfallet, vadan särskilt stadgande i dylik riktning ej erfordras.

§ 11.

Förutom de ändringar, som betingas av att dyrtidshjälp ej skall utgå, bör under mom. 1 upptagas ett förklarande tillägg, innefattande att arbetarpersonalen vid telegrafverkets linjedistrikt även undantages från åtnjutande av dyrtidstillägg. Sagda personal har ej tidigare åtnjutit krigstidstillägg och enligt vad riksdagen erfarit har telegrafstyrelsen med telegraf- och telefonmannaförbundet avslutat kollektivavtal gällande till och med den 30 juni 1920, vilket avtal är grundat på den förutsättningen, att krigstidstillägg eller krigstidshjälp icke skall under avtalstiden tillkomma nämnda personal.

§§ 12—14, 16.

I samtliga ifrågavarande paragrafer böra uteslutas de bestämmelser, vilka hänföra sig till dyrtidshjälpen.

Vad angår den vid stadgandet om författningens ikraftträdande fogade övergångsbestämmelsen, bör denna i enlighet med vad ovan anförts ändras därhän, att grundtalet för de två första kvartalen av år 1919 bestämmas till 147 i stället för 150.

Beträffande slutligen de av Eders Kungl. Maj:t å tilläggsstaten under andra t. o. m. åttonde huvudtitlarna äskade anslagen till dyrtids-

tillägg och dyrtidshjälp, torde de av riksdagen beslutade grunderna för dyrtidsbidragen ej böra föranleda någon ändring. Ej heller lär kunna ifrågasättas någon minskning i det för år 1920 äskade anslagsbeloppet.

Riksdagen, som i särskilda skrivelser anmäler sina beslut i anledning av förevarande proposition, i vad densamma avser dels de under jordbruksdepartementet berörda befattningshavare, dels ock befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning, får alltså anmäla, att riksdagen

dels godkänt bilagda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst (bilaga A), med undantag dock i vad angår dels de under jordbruksdepartementet hörande befattningshavare, dels ock befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning;

dels i avseende å dyrtidstillägget för år 1919

medgivit, att till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och postsparbanken dyrtidstillägg må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas,

för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid nedannämnda verk och institutioner å tilläggsstat för år 1919 anvisat

under sjätte huvudtiteln:

för försäkringsinspektionen ett reservationsanslag å kronor 34,900,
att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå;
för statens biografbyrå ett reservationsanslag å ... kronor 16,900,
att av avgifter för granskning av biografbilder direkt utgå;

under sjunde huvudtiteln:

för mynt- och justeringsverket ett reservationsanslag å kronor 62,200,
att av inkomst av myntning och justering direkt utgå;
för patent- och registreringsverket ett reservationsanslag å kronor 313,200,
att av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel direkt utgå; samt
för bankinspektionen ett reservationsanslag å kronor 22,900,
att av bidrag till bankinspektionen direkt utgå;
till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattnings-

havare vid verk och institutioner, som icke här ovan särskilt angivits, å tilläggsstat för år 1919 såsom förslagsanslag anvisat

under andra huvudtiteln	kronor	3,595,000
» tredje »	»	528,000
» fjärde »	»	28,400,000
» femte »	»	18,695,000
» sjätte »	»	10,250,000
» sjunde »	»	11,250,000
» åttonde »	»	11,770,000;

dels ock i avseende å dyrtidstillägget för år 1920

till bestridande av kostnaderna för nämnda förmån åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl. vid sidan av huvudtitlarna såsom avsättning å 1920 års riksstat anvisat ett förslagsanslag, högst

kronor 116,000,000,
förklarar, att under år 1920 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka för sagda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst skola bestridas, härför erforderliga belopp skola utgå

beträffande befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, postsparbanken, försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, patent- och registreringsverket samt bankinspektionen av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, samt

beträffande befattningshavare vid övriga verk och institutioner av sistnämnda å 1920 års riksstat anvisade anslag.

Stockholm den 24 maj 1919.

Med undersätlig vördnad.

Bilaga A.

F ö r s l a g

till

k u n g ö r e l s e

med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, där ej i samband med reglering av avlöningsförmånerna annorlunda må varda bestämt, med nedan i denna författning angivna begränsningar och undantag uppbära dyrtidstillägg å följande i avlöningen ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

- lön och lönetillägg;
- tjänstgöringspenningar;
- ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
- arvode;
- ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;
- ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;
- inkvarterings- och servisbidrag;
- dagavlöning och dagavlöningstillägg vid armén och marinen samt portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre per dag;
- krigslön;
- docentstipendium vid statens högskolor;
- extra lönetillägg;
- provisoriskt avlöningstillägg;
- tillfällig löneförbättring;
- tillfälligt lönetillägg;
- häradskrivares och landsfiskals förvaltningsbidrag;
- uppmuntringspenningar åt lotsar, kvarstående på gammal stat; samt

uppbördsprovision vid telegrafverket, beräknad efter den för näst-föregående år utgående provisionen, dock högst å så stort belopp, som svarar mot de tjänstgöringspenningar, vederbörande tjänsteman skolat uppbära, om han i enlighet med härför i gällande avlöningsreglemente givna bestämmelser hänförs till den mot hans lön svarande avlöningsklassen i avlöningskalan för icke provisionsavlönade tjänstemän, samt lägst å stadgat minimibelopp av uppbördsprovision.

Mom. 2. Åtnjuter befattningshavare, som i mom. 1 omförmäles, i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande beklädnadsersättning eller annan kontant ersättning, må jämväl å sådan ersättning dyrtidstillägg utgå, om och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant av omständigheterna påkallat.

§ 2.

Dyrtidstillägget utgår, i enlighet med vad i § 3 närmare stadgas, i visst förhållande till ett grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställles.

Grundtalet bestämmes sålunda, att sedan, med ledning av genom socialstyrelsens försorg verkställda beräkningar rörande den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader, av Kungl. Maj:t fastställts det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, nämnda tal minskas med en niondel därav, varvid, för det fall att det sålunda erhållna talet icke är jämnt delbart med 3, detsamma, därest det med högst $1\frac{1}{2}$ understiger närmast högre med 3 jämnt delbara tal, höjes till sistnämnda tal, men eljest sänkes till närmast lägre med 3 jämnt delbara tal.

Allt efter som inträffade förändringar i levnadskostnadernas allmänna läge därtill giva anledning, fastställer Kungl. Maj:t, med ledning av de av socialstyrelsen senast verkställda beräkningar rörande ökningen i levnadskostnader, nytt grundtal att äga tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att på grund av ånyo inträdd förändring fastställa annat grundtal.

Närmare föreskrifter angående de beräkningar rörande ökningen av levnadskostnader, som skola av socialstyrelsen verkställas, meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 3.

Dyrtidstillägget utgår å avlöningsförmåner, som icke överstiga 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiga avlöningsförmånerna 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts, samt för den del, som överstiger 100 kronor men icke 600 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar en tredjedel av grundtalet. Å del, som överstiger 600 kronor för månad, utgår icke dyrtidstillägg.

§ 4.

Dyrtidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att dels dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universiteten, de allmänna läroverken och navigationsskolorna beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningesenligt uppgå, utan avseende därå att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, dels beträffande biträdande lärare vid musikaliska akademien, till vilkens avlönande akademien lämnar tillskott av egna medel, dyrtidstillägg beräknas jämväl å sådant tillskott, i den mån ersättningen icke utgår efter högre belopp än 175 kronor för undervisningstimme i veckan, dels ock till förste notarie i domsaga, vikarie för förste notarie och den, som förordnats att förvalta häradshövdingämbete, dyrtidstillägg bestrides av statsmedel även å den del av utgående arvode, som gottgöres statsverket genom avdrag å häradshövdingens avlöningsmedel.

Om häradshövdingens avlöningsförmåner av de i § 1 mom. 1 angivna slag icke uppgå till det belopp, varå dyrtidstillägg högst må beräknas, likställes med avseende å dyrtidstillägg så stor del av hans övriga inkomster i tjänsten, som motsvarar skillnaden, med berörda slags avlöningsförmåner, och äger han att jämväl därå uppbära dyrtidstillägg av statsmedel.

Dyrtidstillägg beräknas även å författningesenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattningshavare vid allmänt läroverk och vid högre lärarinneseminariet åtnjuta dock icke dyrtidstillägg å hyresersättning.

§ 5.

Befattningshavare, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom eller som åtnjuter ferier, semester eller därmed jämförlig tjänstledighet, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. För den, som har tjänstledighet av annan anledning, minskas dyrtidstillägget i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest befattningshavaren icke åtnjuter dylik ledighet.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas dyrtidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till innehavare av sådan befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, skall den myndighet, som äger bestämma avlöningen, lämna dyrtidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnads-kostnader beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat, därvid de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning med iakttagande tillika, att till sådana icke ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, dyrtidstillägg må utgå med högst hälften av vad dyrtidstillägg å dem tilldelade belopp enligt berörda bestämmelser skolat utgöra.

§ 8.

För befattningshavare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, beräknas dyrtidstillägget å de sammanlagda avlöningsförmånerna och utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken han först blivit befordrad.

§ 9.

Mom. 1. Från åtnjutande av dyrtidstillägg undantagas:

1:o) arbetarpersonalen vid telegrafverkets linjedistrikt;

2:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspåsanläggningar och därmed jämförliga företag; samt

3:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk.

Mom. 2. Avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet medför icke rätt till dyrtidstillägg enligt denna kungörelse.

§ 10.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas dyrtidstillägg efter de grunder, som i denna kungörelse äro fastställda; dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestrides av vederbörande kommun.

§ 11.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till dyrtidstillägg befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning samt indelt manskap vid krigsmakten.

§ 12.

Om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 13.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 14.

Dyrtidstillägget utbetalas månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1920; dock att enligt de i kungörelsen meddelade bestämmelser dyrtidstillägg skall utgå även för den del av år 1919, som förflutit innan kungörelsens ikraftträdande, varjämte skall iakttagas, att för de två första kvartalen av samma år det i § 2 omförmälda grundtal skall vara 147.
